

Stadsdelens färg och form kring centrum

Området kring Andersbergs centrum har, en för Gävle, ganska storskalig utformning. De 22 skivhusen i fem våningar blir till sitt omfång och skala ett markant inslag i jämförelse med omkringliggande bebyggelse. Området är rationellt byggt och saknar dekorativa detaljer. Den övriga bebyggelsen i Andersberg har en mer småskalig utformning med kringbyggda gårdar och låg bebyggelse.

Andersberg har kallats *den röda stadsdelen*, mycket tack vare sin färgsättning i det centrala området men även i motsats till den tidigare byggda *vita stadsdelen* Sätra. Färgsättningen i det centrala området kan tyckas radikal och uppseendeväckande. De 22 bostadshusen är klädda med plåt och målade med klara och starka färger. Området har en färgskala som går från orange vid centrumanläggningen till klart röd på husen närmast Skogmursvägen. Balkongerna på varje hus är målade i en ljusare nyans och tar upp färgen från närliggande hus. Centrumhuset bryter i skala men fångar upp färg och material från de omkringliggande bostadshusen.

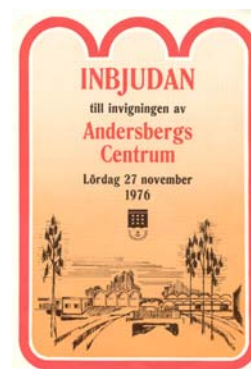
Femvåningshusens målade fasader i röda och orangea nyanser

Färgsättningen låg i tiden. Även efter 10 år ansågs färgsättningen av området bidra till en tilltalande yttre miljö stadsdelen.¹ Idag råder skilda meningar, vissa uppskattar de klara färgerna medan många gärna ser att husen målas om.² Under stadsdelens uppförande skrev Gefle Dagblad om färgvalet:

*”Femvåningshusen – det ska bli totalt 22 stycken – kommer stå sig vackert till den barrskog som kommer att finnas kvar runt området. Fasaderna på alla femvåningshusen ska nämligen kläs med röd plåt.”*³

Andersbergs centrum

Andersbergs centrum invigdes den 27 november 1976 med musik, rundvandring, aktiviteter och uppträdanden. I tidningarna kunde man läsa om trivseln och alla aktiviteter i det nya centrumet. Centrumkomplexet ligger i fonden sedd från Skogmursvägen och möter besökarna som kommer längs Vinddraget. Centrumanläggningen ligger centralt placerad i området, med gång eller cykelavstånd för de flesta och innehåller så väl kommersiell som offentlig service. I direkt anslutning finns skola, kyrka och daghem.

*Inbjudan*⁴

¹ Bergqvist, C (1983)

² efter intervjuer med människor boende i området.

³ Gefle Dagblad 1972-12-29

⁴ Gävle arkiv

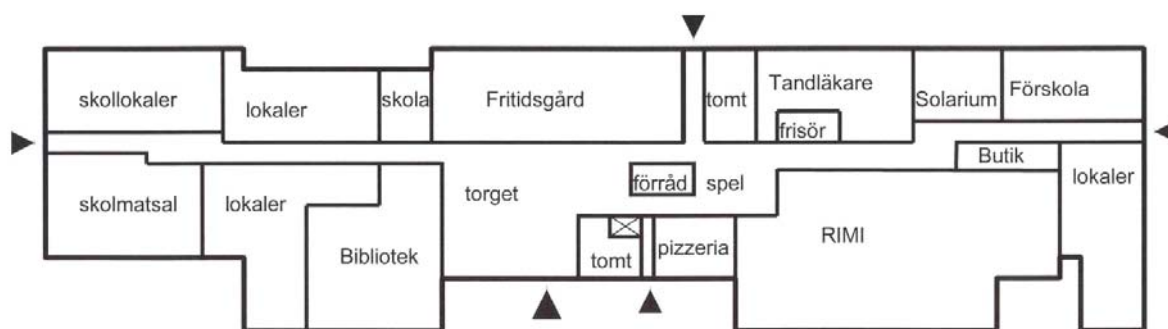
Anderbergs centrum är ett integrerat centrum, vilket innebär att olika servicefunktioner och aktiviteter sammanförs till en gemensam byggnad. På så sätt möjliggörs en långtgående samordning av olika aktiviteter. Lokaler kan nyttjas av flera människor i olika sammanhang, vilket ger både ekonomiska och sociala fördelar. En sådan samordning var tidigare inte möjlig på grund av finansieringsförhållanden och splittrade lån. Ett integrerat centrum kan också ses som 1970-talets svar på den kritik mot de tidigare bostadsområdena som ansågs sakna tillräcklig service och att centrumfunktionerna oftast byggdes ut först efter att bostäderna var klara.⁵ Andersbergs centrum byggdes dock när en större del av bostadsområdet stod klart. Tidigare fanns tillfälliga butiker vid infarten till Vinddraget från Skogmursvägen.

Torgytan utanför centrum ger idag ett splittrat intryck

Torgplatsen utanför centrum ger ett splittrat intryck och saknar en tydlig rumslig inramning. Platsen öppnar sig mot Vinddraget och har centrumhuset som den enda skyddande väggen. Ett längre takskydd går ut vid entrén som också markerar ingången till själva inomhuscentrumet. Söder om huvudentrén finns blomsterarrangemang, informationstavlor, cykelställ, reklampelare och bänkar. Platsen saknar en struktur men har under mina besök varit ganska välstädd och besökt av människor, speciellt när vädret har tillåtit. Norr om huvudentrén är platsen mest öde och saknar funktion.

Centrumanläggningen är en låg enplansbyggnad. Fasadmaterialet är i rött tegel och orange plåt. Färgerna och den horisontella takfoten skulle harmonisera med de intilliggande bostadshusen. Takytan över innerorget har bågformade element. Arrangemanget var motiverat av arkitekterna för att förbättra den estetiska miljön. Avsikten var också att bågarna vid gavlarna skulle förses med glas och därigenom ge torget med dagsljus.⁶ Trots ljusinsläppen känns inomhustorget mörkt och instängt. Den låga takhöjden och de mörka färgerna är bidragande faktorer.

Schematisk karta över centrumanläggningen

⁵ Franzén, M och Sandstedt, E (1993)

⁶ Sammanträdesanteckningar, Ledningsgruppens möte 1974-02-15

Det är kring det stora inomhustorget som aktiviteterna samlas. Till vänster om huvudentrén finns idag en större öppen torgyta med en liten upphöjd scen. Torgplatsen var tidigare möblerad med sittgrupper och bänkar. Idag återstår endast ett fåtal. Klisterdekalerna på fönster påminner att här en gång även fanns ett café. En fontän föreställande ett "regnträd" är ur funktion och anses idag mest vara farlig för mindre barn som kan skada sig på utstående spikar. Bakom fontänen finns en rödmålad talstol, en så kallad *speakers corner*, där man har möjlighet att "sjunga ut".

Centralt på torget, till höger om huvudentrén finns en inomhuslekplats med en stor träbåt och stora pjäser. Båten fungerar som en träffpunkt för många barn.

"Vi brukar säga att vi träffas vid båten, om man ska mötas i centrum"

(Kille, åk 5)

Den öppna torgytan

"Båten"

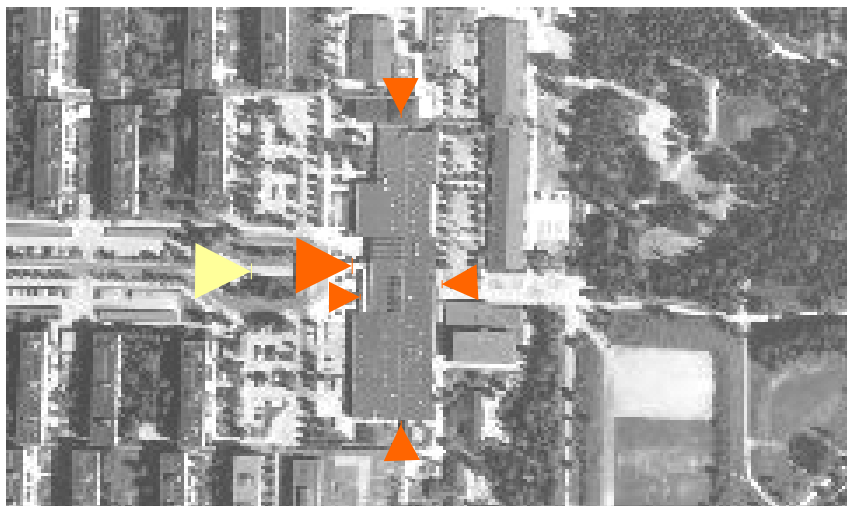
Innegång

Till höger om entrén har torgytan minskat då en ljusgrå träbyggnad uppfördes för ett tidigare café. Idag används byggnaden som förråd. I anslutning finns spelcaféet med sittgrupper som är en träffpunkt, framförallt för äldre herrar.

En del tomma lokaler förekommer då verksamheter flyttat eller stängt. Miljön i centrum känns idag sliten. Bänkar, möbler och växter är ofta illa medfarna. Viss förstörelse, klotter och nedskräpning förekommer. Miljön har inte hållits efter och används inte vad den var tänkt som – *Andersbergsbornas naturliga mötesplats*. I visionen fanns ett inomhuscentrum fyllt med aktiviteter, istället fungerar torget mest som väderskydd eller passage mellan olika målpunkter. De gångar som från varsin sidoentré leder in till innerorget känns långa och mörka. Stängda plåtdörrar ger ovisshet vad som finns bakom.

Tillgängligheten till centrumet

Eftersom stadsdelen planerades utifrån ett separerat trafiknät med matargator och återvändsgator passerar man inte Andersbergs centrum på väg till något annat utan besöker centrumet om man har ärenden där. Det finns inte heller någon skylt som välkomnar besökaren som kommer på Skogmursvägen. Den skylt som en gång fanns blåstes ned vid en storm för några år sen och sattes aldrig upp igen. Det krävs alltså lokalkunskaper för att hitta till Andersbergs centrum.

Flygbilden visar entréerna in till centrumbyggnaden, nedfarten till parkeringsgaraget.

Byggnaden öppnar sig bara mot väster, ut mot torgplatsen och Vinddraget. Byggnadens övriga entréer är inte markerade utan upplevs som mörka hål i fasaden. En förklaring är dåtidens tankar om att det var fult att manifestera offentliga byggnader. Flertalet offentliga hus från denna tid saknar markerade entréer och har bara små öppningar i fasaden som entré. På detta sätt känns centrumanläggningen slutna. Galler och fönsterlösa fasader förstärker känslan. Även den långsmala huskroppen gör att byggnaden i sig blir en barriär då möjligheten att passera i öst-västlig riktning med cykel eller under tider då byggnaden är stängd är starkt begränsade.

Byggnaden sluter sig inåt. Galler för fönstren, små entréer och fönsterlösa fasader förstärker känslan.

Under centrumhuset finns ett parkeringsgarage med cirka 270 bilplatser. Att bygga ett parkeringsdäck möjliggjordes med hjälp av förmånliga ekonomiska lån. Hiss och trappor leder upp besökaren till innerorget. Det finns dock svårigheter att öppna dörrar och att ta sig mellan våningarna, speciellt med barn- eller kundvagn. Många besökare drar sig också för att åka ner i garaget på grund av de otrygga och mörka miljöerna och svårigheterna att ta sig upp.

De flesta som besöker Andersbergs centrum kommer gående eller cyklande. Alternativen är fler än vid besök med bil, då antalet ingångar är fler och det finns gott om plats att parkera cykeln. Mellan flerfamiljshusen leder takskyddade gångar fram till sidoentréerna så man väderskyddat kan ta sig till centrum. I dag är dessa takskydd illa medfarna då färgen flagnar och taket på sina håll läcker.

Andersberg ligger längs stomlinjenätet när det gäller Gävles kollektivtrafik. Både Linje 7 och 8 trafikerar Andersberg. Linje 7 går under dagtid var 20:e minut och har Andersberg som slutplats. Linje 8 går via Andersbergs centrum och vidare till ICA Maxi med tre turer per timme. Vid etableringen av ICA Maxi förlängdes linje 8 vilket har medfört att möjligheten att ta sig till stormarknaden förbättras även för dem som saknar bil.

Nedfart till parkeringsgaraget

Svårigheter att ta sig mellan våningarna

För bilister är det endast Vinddraget som leder in från Vändkretsen och Skogmursvägen den enda möjligheten att ta sig till centrumet. Parkeringsmöjligheter finns direkt utanför RIMI-butiken men man måste dock gå via innerorget för att komma in i själva affären. Parkeringsgaraget är också till för RIMIs kunder men många besökare anser nog att det är krångligt att åka ner enbart för ett kortare besök.

Centrumhuset är öppet under vissa bestämda tider vilket ger en begränsad tillgänglighet under en del av dygnet. Öppettider är från 07.00 på morgonen fram tills att RIMI-butiken stänger klockan 21.00 på kvällen. När centrumet är stängt blir även byggnaden en fysisk barriär som leder till större omvägar för gående.

Stadsbild - Sammanfattade slutsatser

- Andersberg är tydligt uppdelat i områden och saknar landmärke.
- Andersberg är trafikseparerat och saknar genomströmning.
- Få alternativa vägar mellan Andersberg och övriga Gävle.
- Centrumanläggningen läge inne i bostadsområdet och inte vid stråken försvårar centrumets dragningskraft.
- Centrumanläggningen har slutna fasader.
- Centrumet är inte tillgängligt under delar av dygnet
- Några tomma lokaler förekommer.
- Viss skadegörelse och klotter förekommer.
- Centrumet är i behov av en fysisk upprustning.
- Lätt att ta sig till centrum per fots eller med cykel.
- Otydliga entréer till centrumhuset gör det svårt att hitta dit.